

Adroddiad i'r: Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio

Dyddiad y Cyfarfod: 28th Gorffennaf 2021

Aelod/Swyddog Arweiniol: Cyng. Hugh H Evans, Arweinydd:
Alan Smith, Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio

Awdur yr Adroddiad: Alan Smith, Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO)

Teitl: **Adroddiad SIRO 2020-21**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn ymwneud â'r cyfnod **Ebrill 2020 - Mawrth 2021** ac yn rhoi manylion ynghylch toriadau'r Cyngor o'r Ddeddf Diogelu Data sydd wedi bod yn destun ymchwiliad gan yr Uwch Swyddog Risg Gwybodaeth (SIRO - Pennaeth Moderneiddio a Gwella Busnes yng Nghyngor Sir Ddinbych). Mae'r adroddiad hefyd yn ymdrin â chwynion am y Cyngor cysylltiedig â'r ddeddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth a gyfeiriwyd i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ac yn rhoi rhywfaint o wybodaeth am y ceisiadau Mynediad at Wybodaeth/Rhyddid Gwybodaeth a dderbyniodd y Cyngor. Eleni, am y tro cyntaf, mae'r adroddiad yn cynnwys gwybodaeth am ysgolion Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae Polisi Diogelu Data'r Cyngor yn gofyn am adroddiad blynyddol ar gynnydd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol er mwyn caniatáu i'r Aelodau oruchwylio'r broses.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod cynnwys yr adroddiad yn cael ei nodi gan y Pwyllgor.

4. Manylion yr Adroddiad

Ochr yn ochr â'r Swyddog Diogelu Data, mae ar yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) gyfrifoldeb penodol i sicrhau bod gwybodaeth a gedwir gan y Cyngor yn cael ei rheoli'n ddiogel, yn effeithiol ac yn unol â'r ddeddfwriaeth. Mae'r systemau a ddyluniwyd i sicrhau bod y rolau hyn yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus yn dibynnu ar dryloywder ac agoredrwydd, felly mae'n arbennig o bwysig bod Aelodau'n cael trosolwg o'r broses.

Mae'r adroddiad eleni yn cynnwys mwy o wybodaeth nag yn y blynyddoedd blaenorol oherwydd buddsoddiad cynyddol y Cyngor mewn rheolaeth data diogel, yn cynnwys:

- Mwy o ymgysylltiad â'r ysgolion
- Mwy o amser dynodedig wedi'i neilltuo ar gyfer swyddogion yn y Gwasanaethau Cyfreithiol
- Cydweithio effeithiol ar draws y cyngor drwy gyfrwng y Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth sy'n cael ei gadeirio gan Uwch Swyddog Risg Gwybodaeth y Cyngor.
- Codi ymwybyddiaeth ar draws yr holl wasanaethau drwy hyfforddiant a chymorth dynodedig.

Fodd bynnag er gwaethaf y gwelliannau hyn digwyddodd y toriadau data o hyd ac maent wedi'u nodi isod ynghyd â gwybodaeth am rôl y Cyngor mewn rheoli ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth, Ceisiadau am Wybodaeth Amgylcheddol a cheisiadau Gwrthrych am Wybodaeth.

4.1 Torri Rheolau Diogelu Data

Rhwng Ebrill 2020 a Mawrth 2021 bu 22 o ddigwyddiadau yn ymwneud â data personol, mwy na'r llynedd pan fu 13.

Gwybodaeth am bobl eraill wedi'i chynnwys mewn dogfennau mewn camgymeriad	6
E-bost yn cynnwys gwybodaeth bersonol wedi'i anfon at yr unigolyn anghywir	10
Dogfennau wedi'u hanfon drwy'r post at yr unigolyn anghywir	4
Arall	2

Tabl 1: Toriadau diogelu data yr hysbyswyd yn eu cylch yn ystod 2020/21

Er mai dim ond un o'r digwyddiadau hyn yr ystyriwyd y dylid hysbysu Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yn ei gylch, mae hwn yn gynnydd sylweddol o hyd. Er mai camgymeriadau dynol yn eu hanfod yw'r rheswm sylfaenol dros y toriadau hyn, fel SIRO mae gennyf rai pryderon fod y digwyddiadau hyn wedi dod yn fwy cyffredin oherwydd bod staff swyddfeydd wedi bod yn gweithio i ffwrdd o'u swyddfeydd yn ystod y flwyddyn ac nad oedd ganddynt felly fynediad at yr un prosesau gwirio ag sydd ganddynt yn eu lleoliadau gwaith arferol. Er mwyn datrys hyn mae gweithdrefnau newydd ar gyfer 'gwirio o bell' yn cael eu harchwilio yn cynnwys:

- Gweld a yw'n bosibl i Microsoft Outlook stopio cynnig cyfeiriadau e-bost yn awtomatig yn y blwch 'derbynnydd' - ar y gweill, TG
- Gweld a fyddai'n bosibl i neges ymddangos yn Microsoft Outlook i gadarnhau a yw'r anfonwr eisiau anfon yr e-bost ai peidio (fel sy'n digwydd pan nad oes unrhyw beth yn y blwch testun, pan nad oes atodiad ac ati) pan fo'r neges wedi'i chyfeirio at dderbynnydd allanol - ar y gweill, TG

- Pan fo adroddiadau'n cael eu hargraffu gan Staff Cymorth Busnes ar ran aelod arall o staff sydd ddim yn y swyddfa, bod yr adroddiad wedi'i brintio'n cael ei sganio'n ôl at yr aelod perthnasol o staff i'w wirio cyn i'r copi caled gael ei bostio - ar y gweill, Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae hyfforddiant gloywi ar ddiogelu data'n cael ei lansio ar gyfer pob aelod o staff, sy'n cynnwys cyngor ar reoli data'n effeithio wrth weithio i ffwrdd o'r swyddfa.

Mewn perthynas â'r digwyddiad a gyfeiriwyd at Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (manyllion gwrthrych data arall wedi'u cynnwys yn y dogfennau mewn camgymeriad, nid oedd SCG yn barnu fod angen unrhyw gamau gweithredu pellach.

4.2 Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)

Mae'r holl waith a oedd wedi'i gynllunio yn y maes hwn bellach wedi'i gwblhau, ac eithrio rhywfaint o waith ar gofrestr contractau'r Cyngor. Mae rhaglen o waith ar asesu ac addasu'r contractau sy'n weddill yn parhau ac yn cael ei threfnu ar sail blaenoriaeth.

4.3 Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth (RhG), Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol (RhGA) a Cheisiadau Gwrthrych am Wybodaeth

Cafwyd cyfanswm o 1196 cais yn ystod y 12 mis hyd 31 Mawrth 2021. Am y tro cyntaf dros y blynyddoedd diwethaf, mae Ceisiadau Gwrthrych am Wybodaeth wedi gostwng yn sylweddol. Nid yw'n glir beth yw'r rheswm dros hyn ond os mai'r pandemig sydd wedi tarfu ar fusnes arferol yna gallwn ddisgwyl i lefelau gynyddu eto dros y 12 mis nesaf wrth i gymdeithas ddechrau dychwelyd i'r drefn arferol.

Mae ceisiadau Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol wedi cynyddu eleni ond eto mae'n debyg fod hyn yn rhannol oherwydd y pandemig. Mae cwmnïau sy'n cynnal chwiliadau tir wedi cyflwyno ceisiadau RhGA am nad oedd yn bosibl iddynt fynd i mewn i adeiladau CSDd i wneud hyn eu hunain. Mae hyn yn cyfrif am tua hanner y cynnydd o gymharu â ffigyrau'r llynedd. Wrth i'r mater hwn gael ei ddatrys mae'n debygol iawn y bydd nifer y ceisiadau'n disgyn yn ôl i lefelau mwy arferol. Serch hynny mae'n werth nodi ei bod yn ymddangos fod ceisiadau am wybodaeth ym mhob categori wedi mynd yn fwy cymhleth yn ystod y cyfnod ac wedi galw am fwy o adnoddau i'w hateb.

	Rhyddid Gwybodaeth	Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol	Cyfanswm	Diogelu Data/SAR	Cyfanswm pellach:
14/15	880	127	1007	131	1138
15/16	871	183	1054	182	1236
16/17	955	128	1083	248	1331
17/18	1042	85	1127	240	1367

18/19	1175	94	1269	231	1500
19/20	971	151	1122	139	1261
20/21	778	280	1058	138	1196

Tabl 2: Nifer o geisiadau a gwblhawyd ar gyfer 2014/15 hyd 2020/21

Bu gostyngiad eleni yn nifer y ceisiadau a gwblhawyd o fewn y cyfraddau amser statudol (Tabl 3). Mae'n ymddangos mai'r rheswm dros hyn yw bod swyddogion gwybodaeth o fewn y Gwasanaethau dan bwysau a hynny i raddau helaeth oherwydd y datgymaliad cyffredinol sydd wedi digwydd yn sgil y pandemig.

Blwyddyn	Cyfanswm ceisiadau a dderbyniwyd:	Nifer a gwblhawyd o fewn y terfyn amser)	Canran o fewn y terfyn amser
14/15	1138	1038	91%
15/16	1236	1153	93%
16/17	1331	1281	96%
17/18	1367	1303	95%
18/19	1500	1425	95%
19/20	1261	1221	96%
20/21	1196	1010	84%

Tabl 3: Nifer y Ceisiadau a gwblhawyd o fewn y Terfyn Amser

4.4 Cais am Adolygiad

Mewn rhai achosion, cafodd penderfyniadau am fynediad at wybodaeth eu herio gan yr ymgeisydd a chynhaliwyd adolygiad mewnol. Roedd 24 her o'r fath dros y 12 mis diwethaf gyda 13 ohonynt wedi'u cynnal yn gyfan gwbl neu'n rhannol.

Lle nad oedd yn bosibl datrys materion yn uniongyrchol gyda'r ymgeisydd, neu os oeddent yn achosion cymhleth neu sensitif, roeddent yn cael eu hystyried gan y Panel Mynediad at Wybodaeth sy'n cael ei gadeirio gan Bennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a

Democrataidd. Cyfarfu'r Panel ddwywaith yn ystod y flwyddyn i ystyried 3 achos nad oedd modd eu datrys yn uniongyrchol.

4.5 Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth

Mae SCG wedi bod yn rhan o dri achos yn ystod y cyfnod hwn:

- Mis Mai 2020. Cawsom lythyr gan SCG yn dweud nad oedd ymgeisydd wedi derbyn ymateb i gais RhG. Datryswyd y mater hwn a thynnwyd y gŵyn yn ôl.
- Mis Chwefror 2021. Cawsom lythyr cychwynnol gan SCG am achos RHG/DD, ond nid aethpwyd ymlaen â'r achos hwn.
- Mis Mawrth/Ebrill 2021. Roedd SCG yn feirniadol o'r modd y gwnaethom ymdrin â materion diogelu data cysylltiedig ag ymgeisydd a cawsom gyfarwyddyd i gyflwyno'r wybodaeth y gofynnwyd amdani (RhGA)

4.6 Ysgolion

Hwn yw'r tro cyntaf i'r adroddiad SIRO gynnwys data gan yr ysgolion. Erbyn hyn mae gan y Sir Ddirprwy Swyddog Diogelu Data sy'n gweithio'n unswydd gyda'r ysgolion ac o ganlyniad i hyn mae gennym wybodaeth gwell o lawer am y sector hwn. Mae pob ysgol unigol yn gyfrifol am y modd y rheolir eu data a hwy yw eu rheolyddion data eu hunain, ond yn amlwg mae o fudd i'r Cyngor eu helpu nhw i gyflawni'r safonau uchaf o ran diogelu data. Rydym yn gwneud hyn mewn llawer iawn o ffyrdd, yn cynnwys cynnig cyngor a mynediad at ein polisïau a'n gweithdrefnau.

4.7 Toriadau Diogelu Data mewn Ysgolion

Adroddwyd **14** mân doriad yn ystod y cyfnod Ebrill 2020 –Mawrth 2021 yn cynnwys un digwyddiad seiber.

Roedd y rhan fwyaf o'r rhain o ganlyniad i anfon gwybodaeth am ddisgybl drwy'r post neu e-bost at y rhiant anghywir, neu e-byst yn datgelu cyfeiriadau personol rhieni i bob derbynydd (ddim wedi defnyddio bcc).

Roedd 1 digwyddiad o golli data heb unrhyw fodd o'i gael yn ôl ac 1 digwyddiad o gyhoeddi gwybodaeth bersonol disgybl yn anghywir ar gyfrif cyfryngau cymdeithasol ysgol.

Effeithiodd digwyddiad seiber ar bob un o'r 6 ysgol uwchradd rhwng 18 a 23 Mehefin 2020. Canfuwyd bod e-bost gwe-rwydo wedi'i anfon i gyfrifon e-bost sawl aelod o staff. Pan agorwyd yr atodiad crëwyd 'rheol' a anfonodd bob e-bost yn awtomatig i gyfrif @gmail diawdurdod. Cafodd y toriad hwn ei riportio i SCG o fewn 72 awr gan ein bod yn ymwybodol fod o leiaf 1 cyfrif e-bost wedi'i effeithio arno gan y falwedd hon. Wedi ymchwilio i'r cyfrifon e-bost yr effeithiwyd arnynt, canfuwyd mai dim ond ychydig iawn o ddata bersonol oedd wedi'i golli o un ysgol. Rhoddwyd diweddariad i SCG ac ni chymerwyd unrhyw gamau gweithredu.

- 5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**
Mae'r adroddiad hwn yn cefnogi amcan y Cyngor i fod yn effeithiol ac yn effeithlon ond nid yw'n uniongyrchol gysylltiedig â blaenoriaeth gorfforaethol.
- 6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**
Mae'r adroddiad hwn er gwybodaeth yn unig.
- 7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?**
Nid oes angen Asesiad o Effaith ar Les
- 8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?**
Amh.
- 9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**
Ddim yn angenrheidiol.
- 10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?**
Er mai er gwybodaeth yn unig y mae'r adroddiad hwn, byddai risg i'r Cyngor pe na bai systemau rheoli gwybodaeth a diogelu data yn cael eu cynnal. Mae trosolwg gan Bwyllgor yn elfen bwysig o sicrhau bod ein systemau yn effeithiol.
- 11. Pŵer i wneud y Penderfyniad**
Nid oes angen penderfyniad.

